

Undervisning och resultat 2016

Kvalitetsrapport om skolformerna i Borås Stad

FÖRSKOLA

Inledning

Kvalitetsrapport *Undervisning och resultat* upprättas varje år. I år finns ett särskilt fokus på matematikundervisningen i förskolan. Förra gången matematik var i fokus var 2014 och därför görs en del jämförelser med 2014 och inte 2015.

Rapporten består av fyra separata delar:

Förskola

Grundskola

Kommungemensam verksamhet

Gymnasieskola, gymnasiesärskola och vuxenutbildning.

En sammanfattning skickas även till Kommunstyrelsen.

Innehåll

Inledning	1
Undervisning i förskolan	4
Förskollärares ansvar för undervisningen.....	4
Matematikundervisning i förskolan	5
Planering och reflektion	5
Matematiska begrepp i kommunikationen	6
Planering utifrån plattformen	7
Lärandemiljö och tilltro till matematisk förmåga	8
Utforskande av matematik i lärandemiljön.....	10
Matematiska begrepp ur barnens perspektiv.....	11
Problemlösning.....	12
Föra och följa resonemang	13
Övergångsmöte	14
Matematiklyftet	16
Behov att lyfta till huvudmannen	17
Slutsatser	19

Undervisning i förskolan

Begreppet *undervisning* definieras i skollagen som sådana målstyrda processer som under ledning av lärare eller förskollärare syftar till utveckling och lärande genom inhämtande och utvecklande av kunskaper och värden. Begreppet används alltså både i förskola och i skola.

Förskollärares ansvar för undervisningen

I Lpfö 98:10 betonas förskollärares ansvar för undervisningen som ett särskilt ansvar för det som tidigare varit ett arbetslagsansvar. Ansvaret har tydliggjorts genom skrivningen i den reviderade läroplanen och i skollagen. Nedanstående är förskolechefers självskattning av hur tydligt detta framgår.

Det är tydligt att förskollärare har ett särskilt ansvar för undervisningen.		
	Ja	Nej
Stadsdelen Norr	22	3
Stadsdelen Väster ¹	31	
Stadsdelen Öster ²	25	3
Borås Stad	79 förskolor	6 förskolor

De allra flesta förskolechefer menar att det är tydligt att förskollärare har ett särskilt ansvar för undervisningen. Det är en stor skillnad i svaren från förskolechefer i Stadsdelen Norr jämfört med 2015, där alla förskolechefer föregående år menade att förskollärares ansvar för undervisningen inte varit tydlig. Ca 7 procent av förskolecheferna i Borås Stad anser att förskollärares ansvar för undervisningen inte har tydliggjorts.

Analys

Ansvar för undervisningen

I kommentarerna uttrycks det tydligt att förskollärare är ansvariga för undervisningen i förskolan. Många förskolechefer säger att det blir en kvalitetsskillnad i undervisningen mellan avdelningar som har flera förskollärare och de avdelningar som endast har någon eller ingen förskollärare. Många förskolechefer betonar också att hela arbetslaget är delaktigt och bidrar i olika pedagogiska forum och i det pedagogiska arbetet. I Norr ges exempel på att förskollärares ansvar syns i verksamheten genom att det finns väl planerade aktiviteter som tar sin utgångspunkt i forskning och beprövad erfarenhet. I Norr tas också upp att förskollärare har mer planeringstid och kopplar detta till ansvaret för undervisning. I ansvaret ligger även att dokumentera det pedagogiska arbetet i det systematiska kvalitetsarbetet och att hålla ihop de pedagogiska diskussionerna. Kommentarna pekar på att diskussionerna bland förskolechefer gått från att föregående år betona arbetslagets gemensamma ansvar till en större tydlighet när det gäller läroplanens särskilda uppdrag kring förskollärares ansvar för undervisningen. Även i Väster framkommer det att förskolläraren har fått mer planeringstid och planerar, analyserar, dokumenterar och utvärderar verksamheten i hög grad. I Väster beskrivs att ansvaret handlar om att följa upp aktiviteter med barnen och utifrån uppföljningen planera verksamheten vidare. Några förskollärare har dessutom ett särskilt uppdrag som processledare och kan då skapa en större medvetenhet och förståelse för uppdraget utifrån läroplanen.

Det finns en kvalitetsskillnad i dokumentationen beroende på om det är förskollärare eller barnskötare som gör den, vilket framkommer i kommentarerna från förskolecheferna i Öster. Dokumentation av förskollärare är utförligare och gjord med en tydligare medvetenhet. En annan

¹ Almgården, Norrbygårdens förskola och Positivgården saknas i underlaget

² Hässlegården saknas i underlaget

effekt av en god dokumentation, uppföljning och utvärdering syns i att den pedagogiska miljön utvecklas på ett positivt sätt. Flera förskolor har, utifrån förskollärares ansvar för undervisningen, utvecklingsgrupper där förskollärare finns med och dessa har ett uppdrag att driva och följa upp utvecklingsarbeten på sina respektive avdelningar. I detta sammanhang tar några förskolechefer upp att det finns svårigheter att rekrytera förskollärare och detta medför att barnskötare får ett större ansvar för undervisningen. Någon chef tar upp att ansvaret kan handla om att dela upp förskollärarna att ha ansvar för olika innehåll i verksamheten, t.ex. matematikundervisningen. En annan chef menar också att detta kan stärka samarbetet mellan avdelningar på en förskola. Denna typ av ansvar finns också i övriga stadsdelar.

I kommentarerna från de förskolor där förskollärares ansvar inte är så tydligt framkommer att ansvaret behöver tydliggöras bl.a. i uppföljning och utvärdering och att det är ett utvecklingsområde.

Matematikundervisning i förskolan

Planering och reflektion

Pedagogerna diskuterar och reflekterar fortlöpande över hur man ska ta tillvara och utveckla barns nyfikenhet och intresse för matematiska samband och begrepp.	Fungerar inte alls	Fungerar i liten utsträckning	Fungerar i stor utsträckning	Fungerar i mycket stor utsträckning
Stadsdelen Norr		2	19	4
Stadsdelen Väster		4	22	8
Stadsdelen Öster ³		7	19	2
Borås Stad	0 förskolor	13 förskolor	60 förskolor	14 förskolor

De flesta av kommunens förskolor anser att pedagogerna i stor, eller mycket stor, utsträckning diskuterar och reflekterar fortlöpande över hur barns nyfikenhet och intresse för matematiska samband och begrepp ska tas tillvara och utvecklas. Jämfört med 2014, som var förra tillfället då matematikundervisningen var i fokus, är det betydligt fler som skattar sig på de högre nivåerna i dagsläget än för två år sedan. Förskolorna i Öster skattar sig på samma nivå som 2014, medan stadsdelarna Norr och Väster skattar sig högre idag än 2014. Då befann sig 55 procent av förskolorna i Norr på de två högsta nivåerna, jämfört med 92 procent idag. Motsvarande siffror för Väster är 50 procent 2014 mot 88 procent i nuläget.

Analys

Pedagogerna diskuterar och reflekterar fortlöpande över hur man ska ta tillvara och utveckla barns nyfikenhet och intresse för matematiska samband och begrepp

Ett par av förskolorna i stadsdel Norr som skattar sig på näst högsta nivån berättar att de har regelbundna så kallade plattformsträffar där de tillsammans lyfter framgångar och dilemman i den pedagogiska verksamheten och planerar arbetet i barngrupperna. Andra förskolorna på avdelningarna, på APT, samt på veckoplaneringsmöten. En förskola nämner att de har forum för diskussion kring barnens utveckling och lärande och att mötena handlar om barns motoriska, kommunikativa och sociala utveckling, men även om utvecklingen inom matematik.

³ Dammens förskola saknas i självskattningen, men kommentar har lämnats

En av förskolorna i Väster, som anser att pedagogerna i stor utsträckning fortlöpande diskuterar och reflekterar över hur barns nyfikenhet och intresse för matematiska begrepp och samband ska tas tillvara, uttrycker att deras analyser och uppföljningar av arbetet visat på många exempel på hur matematiska begrepp använts för att utveckla språket.

Flera exempel från förskolorna i Öster handlar om att personalen är lyhörda för barnens intressen och diskuterar, reflekterar och planerar utifrån det. Dessutom framkommer att de är noggranna med att använda rätt benämningar i arbetet med barnen. Ett annat exempel beskriver att pedagogerna varje dag reflekterar tillsammans och använder sig av loggbok som kan läsas av alla på avdelningen.

En förskola i Öster framhåller att Ecers⁴ bidragit till att utveckla pedagogernas medvetenhet kring hur de ska arbeta med matematik, både i spontana vardagssituationer och under planerade aktiviteter. Det utgör tillsammans med matematikplattformen en viktig grund för att barnen ska få utveckla sin nyfikenhet för matematik, enligt förskolechefen.

Även om flera förskolor anser att de får in både matematiska begrepp och aktiviteter och dessutom regelbundet reflekterar över det matematiska innehållet, finns det ett antal förskolor som uttrycker att det är svårt att få till tillräcklig tid och till arbetslagsdiskussioner och reflektion.

Ett par förskolor berättar om utvecklingspedagoger som bidrar med ständig input från diskussioner och erfarenhetsutbyte från de utvecklingsgrupper de sitter med i.

En av förskolorna i Öster, som skattar sig på nivån att det fungerar i liten utsträckning, gör bedömningen att det kollegiala samarbetet behöver utvecklas för att pedagogerna ska kunna ge varandra inspiration och kunskap om hur barnens nyfikenhet och intresse för matematik ska utvecklas vidare och menar att pedagogerna idag till viss del lyssnar in barnens intresse men kanske inte alltid har kunskapen om hur de ska arbeta vidare med det.

Matematiska begrepp i kommunikationen

Pedagogerna använder matematiska begrepp på ett medvetet sätt i sin kommunikation med barnen.	Fungerar inte alls	Fungerar i liten utsträckning	Fungerar i stor utsträckning	Fungerar i mycket stor utsträckning
Stadsdelen Norr		1	19	5
Stadsdelen Väster		1	19	14
Stadsdelen Öster ⁵		1	22	5
Borås Stad	0 förskolor	3 förskolor	60 förskolor	24 förskolor

De allra flesta av kommunens förskolor använder matematiska begrepp på ett medvetet sätt i stor, eller mycket stor, utsträckning i kommunikationen med barnen. Väster sticker ut från de övriga genom att 41 procent skattar sig på den högsta nivån.

2014 var det dubbelt så många av förskolorna i Norr som skattade sig på högsta nivån (10 förskolor jämfört med dagens 5). I Väster är det tvärtom mer än dubbelt så många på högsta nivån i år jämfört med 2014 (14 nu jämfört med 6 år 2014). Samma sak gäller för Öster (5 på högsta nivån i år och 2 på samma nivå 2014).

Analys

Pedagogerna använder matematiska begrepp på ett medvetet sätt i sin kommunikation med barnen

⁴ Early Childhood Environment Rating Scale – en utvärderingsmetodik i förskolan

⁵ Sörmarksgården saknas i självskattningen, men kommentar har lämnats

I självskattningen om användningen av matematiska begrepp på ett medvetet sätt i kommunikationen med barnen sticker Väster ut genom att 41 procent skattar sig på högsta nivån. En anledning till det skulle kunna vara att stadsdelen genomfört Mattelyftet. Bland kommentarerna på högsta nivån framkommer att pedagogerna har stor medvetenhet kring användningen av matematiska begrepp.

Siffror, mängd, vikt, storlek, volym, mängduppfattning och konstruktion är områden som nämns i Östers kommentarer som exempel angående användningen av matematiska begrepp. Andra exempel handlar om höger, vänster, prepositioner och om situationer i vardagen, som t.ex. när barnen letar geometriska figurer i både inne- och utemiljön eller i samband med fruktstunden när barnen får räkna, jämföra och dra slutsatser kring delandet av frukten.

Enligt flera av kommentarerna i Öster har pedagogerna ett medvetet språk och använder matematiska begrepp i samband med påklädning, matsituationen och andra vardagliga aktiviteter. Korrekta benämningar, utifrån matematikplattformen, används så att barnen får med sig begreppen till skolstarten.

På en av Östers förskolor har pedagogerna arbetat med observationer vid rutinsituationer som påklädning och matsituationen men även i samband med den fria leken. I observationerna har noterats vilka matematiska begrepp som används och hur de används för att sedan föra diskussioner kring iakttagelserna. Detta har gjort pedagogerna uppmärksamma på att repertoaren av matematiska begrepp inte varit stor, utan att ett mindre antal begrepp använts flitigt. Utifrån dessa insikter och genom ett kontinuerligt arbete har en bredare repertoar av matematiska begrepp i vardagen utvecklats.

Planering utifrån plattformen

Pedagogerna planerar och genomför matematikundervisningen utifrån plattformen för matematik.	Fungerar inte alls	Fungerar i liten utsträckning	Fungerar i stor utsträckning	Fungerar i mycket stor utsträckning
Stadsdelen Norr		4	18	3
Stadsdelen Väster	5	11	16	2
Stadsdelen Öster	1	10	14	4
Borås Stad	6 förskolor	25 förskolor	48 förskolor	9 förskolor

35 procent av kommunens förskolor gör bedömningen att det inte fungerar alls, eller endast i liten utsträckning att planera och genomföra matematikundervisning utifrån plattformen för matematik. Det kan sättas i relation till 2014, då 45 procent gjorde samma bedömning. Däremot var det endast fyra förskolor (samtliga i Väster) som gjorde bedömningen att det inte fungerade alls för två år sedan, jämfört med sex förskolor i nuläget.

Analys

Pedagogerna planerar och genomför matematikundervisningen utifrån plattformen för matematik

Här saknas kommentarer från de allra flesta förskolorna, framförallt i Norr och Väster, vilket påverkar möjligheten att få en bredare bild och kunna dra slutsatser kring självskattningarna. Bland kommentarerna från Norr kan läsas att matematikplattformen används som underlag vid planering, både som idébank, men också för att tolka uppdraget som beskrivs bättre och mer förenklat i plattformen.

En förskola i Väster planerar att väva in plattformarna ännu tydligare i förskolans gemensamma undervisningsdokument som håller på att utformas, vilken ska löpa som en röd tråd mellan avdelningarna med fokus på olika undervisningssituationer kopplade till BFL-perspektivet. En av förskolorna i Norr som upplever att matematikundervisningen i liten utsträckning planeras utifrån plattformen för matematik förklarar att planeringstiden försvunnit p.g.a. sjukdomar och brist på vikarier. Sjukdomar, personalomsättning och nyanställningar nämns även bland förskolor i Väster som skattat sig lågt. En förskola i Väster anser att plattformen är mycket bra, men att den inte använts på ett tag p.g.a. Mattelyftet. Här behöver vi fundera över hur vi kan knyta ihop dessa delar på ett bättre sätt och visa på de tydliga kopplingar som finns.

Personal på en förskola i Öster anser att de har den pedagogiska utbildning för att planera och genomföra det som finns i plattformen för matematik, även utan direkta förslag från plattformen. Pedagogerna dokumenterar och återkopplar till lärandet. En del förskolor menar att plattformen alltid finns med vid planering och att matematikundervisningen genomförs utifrån den, medan andra skriver att matematikplattformen används ibland vid planeringar, men att det kan utvecklas mer. Det skiljer sig också mellan olika avdelningar.

I kommentarerna från en av Östers förskolor kan man läsa att matematikundervisningen sker sporadiskt och spontant. Pedagogerna använder vissa aktiviteter från plattformen, men det systematiska kvalitetsarbetet med att veta varför, vad, när och hur saknas för verksamheten, enligt förskolechefen. En annan förskolechef berättar att plattformen inte används systematiskt och frekvent i planeringen, trots att de pratar om den vid pedagogiska träffar och i medarbetarsamtal. Pedagogerna anser sig ha kunskap om innehållet, samtidigt som förskolechefen upplever att alla inte riktigt får med alla delar ur plattformen utan behöver fräscha upp kunskaperna kring den. En av förskolorna som anser att det fungerar i liten utsträckning upplever ändå att matematiken framträder tydligt i vardagen och i rutinsituationer. Förskolan har köpt in specifika material som används. Det som behöver utvecklas är det planerade matematiska lärandet genom en konkretisering av dess innehåll, menar förskolechefen, och uttrycker vidare att barngruppernas styrkor och förbättringsområden behöver kartläggas. Dessutom skulle personalen kunna bekanta sig med observations- och kartläggningmaterialet MIO som är anpassat efter förskoleåldern med olika utvecklingsnivåer, enligt förskolechefen.

Från hösten 2016 genomför Utvecklingsenheten träffar för all nyanställd personal för att presentera Plattformen i matematik som ett styrdokument för verksamheten. Det är viktigt att peka på att Plattformen är Borås Stads idé om likvärdighet för alla förskolor när det gäller matematikundervisning.

Lärandemiljö och tilltro till matematisk förmåga

Pedagogerna skapar en miljö där alla barn får tilltro till sin förmåga i matematik.	Fungerar inte alls	Fungerar i liten utsträckning	Fungerar i stor utsträckning	Fungerar i mycket stor utsträckning
Stadsdelen Norr		1	21	3
Stadsdelen Väster		6	25	3
Stadsdelen Öster		8	21	
Borås Stad	0 förskolor	15 förskolor	67 förskolor	7 förskolor

83 procent av kommunens förskolor gör bedömningen att pedagogerna i stor, eller mycket stor, utsträckning skapar en miljö där alla barn får tilltro till sin förmåga i matematik. I Stadsdelen Norr anser i stort sett alla förskolechefer att det fungerar i stor eller mycket stor utsträckning, 82

procent av förskolecheferna i Väster gör samma bedömning, medan nästan en tredjedel i Öster menar att det fungerar endast i liten utsträckning.

2014 skattade 69 procent av förskolorna i Norr sig på de två högsta nivåerna, jämfört med 96 procent idag. Motsvarande siffror för Väster är 61 procent år 2014 och 82 procent i nuläget. I Öster är det tvärtom fler förskolor som skattar sig lägre nu, då 27 procent gör bedömningen att det fungerar endast i liten utsträckning, jämfört med 15 procent på den nivån för två år sedan.

Analys

Pedagogerna skapar en miljö där alla barn får tilltro till sin förmåga i matematik

Som framgår av tabellen och texten ovan skattar både Norr och Väster sig avsevärt högre än för två år sedan. Bland kommentarerna från förskolor som anser att detta område fungerar i stor utsträckning framkommer att personalen arbetar med att förändra miljön samt planerar utifrån matematikplattformen och att det finns en matematikplattformsansvarig på varje avdelning. Flera förskolor har fokuserat på lärmiljöer och köpt in material med fokus på matematik till varje avdelning för att skapa en omgivning med pedagogiskt utmanande material för att locka till utveckling och lärande. En av dem som anser att det fungerar i mycket stor utsträckning berättar att de har material, spel, pussel och en föränderlig miljö som formas efter barnens intressen. Dessutom finns, enligt kommentarerna, möjligheter och tillfällen för barnen att testa matematik med engagerad, stöttande och tillåtande personal. En annan förskola som också skattar sig på högsta nivån menar att pedagogerna skapar lärmiljöer och ger barnen verktyg att lyckas. Den avdelning i Norr som anser att pedagogerna endast i liten utsträckning skapar en miljö där barnen får tilltro till sin förmåga i matematik berättar i kommentarsfältet att mycket sjukdom och vård av barn har påverkat planeringen.

En förskola i Väster som i mycket stor utsträckning arbetar med miljön på ett sätt som ger barnen tilltro till sin förmåga i matematik, uttrycker att de haft ett gediget matematiktänk på förskolan sedan plattformens införande.

Bland förskolorna i Öster som skattar sig på näst högsta nivån (att det fungerar i stor utsträckning) ger exempel på att personalen upplever att matematiken finns i det dagliga, såsom exempelvis vid dukning, sortering, färg, form och pussel, och att pedagogerna dagligen planerar verksamheten med stor medvetenhet. En förskola beskriver hur barnen får använda sig av problemlösning, t.ex. i uppdelning av barngruppen. Matematiken har implementerats på ett lekfullt och lustfyllt sätt genom material som visar på antal, mängd, storlek, form, lägesord, riktning, volym och sortering. Förskolan fångar lärandet i stunden och uppmuntrar lärtillfällen i vardagssituationerna. Personalen samspelar, upprepar, upplever, imiterar, prövar och utforskar tillsammans med barnen. Andra förskolor uttrycker att pedagogerna skapar arbetshörnor med matematik eller miljöer som lockar till matematiska aktiviteter och lekar. En förskola berättar att de köpt ett material med kombinerade matematik- och språkpåsar med utmaningar i varierad skala. Bland kommentarerna kan också läsas att pedagogerna har ett medvetet tänk och arbetar med, och synliggör, matematiken. Fortlöpande utvärderar och reflekterar arbetslag matematik och teman de arbetat med utifrån läroplanens mål. Exempel på material som stimulerar matematiska förmågor som nämns är material för sortering, former, bygg, konstruktion och klassificering i olika svårighetsgrad. Pedagogerna möter barnen där de befinner sig i sin utveckling och både utmanar och bekräftar, synliggör lärandet och arbetar stöttande för att stärka barnens tilltro till sin förmåga.

Det framgår att det är stor skillnad mellan olika avdelningar. En del avdelningar har behövt fokusera extra mycket på trygghet och rutiner, vilket medfört att matematiken hamnat lite i

skymundan. Personalomsättningar har också inneburit att man tappat fart, även om det poängteras att kunskap och tankar om hur miljön ska utvecklas finns.

Det framkommer många exempel på hur pedagoger arbetar med miljön för att öka barnens tilltro till sin förmåga i matematik. Exemplet ovan kan få det att låta som om det vore enkelt, men då ska vi också påminna om att när arbetet med att utveckla matematikundervisningen startade för ett antal år sedan var det relativt många pedagoger som i enkätform gav uttryck för att de själva inte hade tilltro till sin förmåga i matematik. Det är rimligt att anta att den som själv tycker att matematik är svårt också överför den uppfattningen på barngruppen. Kanske är det rimligt att dra slutsatsen att de senaste årens satsningar ändå gett resultat på detta område.

Utforskande av matematik i lärandemiljön

Miljön på förskolan är ordnad så att den inbjuder barn att utforska matematik.	Fungerar inte alls	Fungerar i liten utsträckning	Fungerar i stor utsträckning	Fungerar i mycket stor utsträckning
Stadsdelen Norr		3	18	4
Stadsdelen Väster		6	22	6
Stadsdelen Öster		6	23	
Borås Stad	0 förskolor	15 förskolor	63 förskolor	10 förskolor

En majoritet av förskolorna anser att miljön på förskolan i stor eller mycket stor utsträckning inbjuder barn att utforska matematik. Det skiljer sig något mellan stadsdelarna, bl.a. genom att ingen av förskolorna i Öster skattar sig på den högsta nivån.

Även här har det skett en markant förbättring jämfört med 2014, då 56 procent av förskolorna i Norr skattade sig på de högsta nivåerna, jämfört med 88 procent i år. I Väster var hälften av förskolorna på nivån ”i stor utsträckning” (och ingen på högsta nivån) år 2014, medan det i år finns sex förskolor på högsta nivån och 22 på näst högsta nivån, vilket ger en total procentsats på 82 procent på de två högsta nivåerna. I stadsdelen Öster skattar sig oförändrat sex förskolor på nivån ”i liten utsträckning”.

Analys

Miljön på förskolan är ordnad så att den inbjuder barn att utforska matematik

Bland kommentarerna från förskolechefer i Norr, som anser att miljön på förskolan i stor utsträckning inbjuder barn att utforska matematik, framgår att materialet är anpassat utifrån matematik och att miljön förändras med material och utmaningar utifrån barnens nivå. Det framkommer också att miljön är utformad så att barnen själva kan välja och hämta material, som t.ex. klossar. En förskola som skattar sig på högsta nivån berättar att lärmiljöerna håller på att vidareutvecklas även utomhus.

En förskola i Norr som tycker att miljön i liten utsträckning inbjuder barn att utforska matematik berättar att lokalerna är svårplanerade och att utegården är torftig, men att pedagogerna trots det lyckas ordna förskolemiljön så att den inbjuder till matematik.

I Väster menar en förskolechef att det är ojämnt mellan avdelningarna. De avdelningar som har pedagoger som gått Mattelyftet lyckas i stor utsträckning skapa en miljö som inbjuder barnen att utforska matematik, medan det på andra avdelningar är ett utvecklingsområde, enligt förskolechefen.

Av kommentarerna från Öster framgår att pedagogerna arbetar medvetet med att matematiken synliggörs i den dagliga verksamheten, t.ex. genom geometriska ormer på golvet och vid dukning, samling och påklädnig. Det berättas också om projekt med aktiviteter som utmanar barnen och ger dem matematiska upplevelser. Detta arbete har sin utgångspunkt i barnens vilja och intresse, parallellt med pedagogernas arbete med plattformen. Ett par förskolor betonar vikten av att ta vara på naturen för att arbeta med matematik, språkutveckling, experiment och teknik. Nya material och kollegiala diskussioner anses ge förutsättningar för ett fördjupat arbete med matematiken.

En av förskolorna i Öster har under vårterminen haft ett arbete kring att synliggöra och utveckla matematiken i vardagen. Det har medfört en större medvetenhet hos pedagogerna kring att skapa en lärorik och inspirerande miljö som lockar barnen att upptäcka matematiken i spontana lärsituationer, samt i möten med både varandra och med pedagogerna. I kommentarerna framhålls kollegiala träffar där pedagogerna resonerar kring utvecklingen av matematikarbetet.

En förskola, som bedömer att förskolemiljön i liten utsträckning inbjuder barn att utforska matematik, uttrycker att det krävs att personalen får tillfällen till diskussionsgrupper och inläsning av forskning om matematik på förskolan, samt studiebesök hos varandra för att ha möjlighet att öka kunskapen och skapa inspiration. En annan förskola som skattar sig på samma nivå uttrycker att plattformen behöver gås igenom för att se till att alla delar kommer med på lång sikt.

Matematiska begrepp ur barnens perspektiv

Barnen ges rikliga tillfällen att i vardagsituationer och i olika former av lek och skapande aktiviteter öka sina kunskaper om och förståelse för matematiska begrepp.	Fungerar inte alls	Fungerar i liten utsträckning	Fungerar i stor utsträckning	Fungerar i mycket stor utsträckning
Stadsdelen Norr		2	18	5
Stadsdelen Väster		2	24	8
Stadsdelen Öster		2	27	
Borås Stad	0 förskolor	6 förskolor	69 förskolor	13 förskolor

En övervägande majoritet av förskolorna gör bedömningen att barnen i stor utsträckning ges rikliga tillfällen att i vardagsituationer och i olika former av lek och skapande aktiviteter öka sina kunskaper om och förståelse för matematiska begrepp. 14 procent av kommunens förskolor anser att det fungerar i mycket stor utsträckning. Ingen förskola i Öster skattar sig på högsta nivån. Även här skattar sig något färre av Norrs förskolor på allra högsta nivån jämfört med 2014, medan Väster har fler förskolor som skattar sig på högsta nivån. I Öster är skattningen i stort sett oförändrad mellan de båda åren.

Analys

Barnen ges rikliga tillfällen att i vardagsituationer och i olika former av lek och skapande aktiviteter öka sina kunskaper om och förståelse för matematiska begrepp

Ingen av de 13 förskolorna från Norr och Väster som skattat sig på högsta nivån har skrivit några kommentarer. Från Väster finns endast två kommentarer totalt, jämfört med fem från Norr och 23 från Öster. Med hjälp av kommentarer ges en bättre bild av den bedömning som gjorts, vilket är viktigt för att den egna förskolechefen ska få syn på varför den bedömning som gjorts hamnat på just den nivån. Samtidigt är de skriftliga beskrivningarna och reflektionerna en hjälp för att se hur långt man kommit och för att hitta nya utvecklingsområden. Det är viktigt att sätta ord på vad man gjort och vilka resultat det lett till. Självskattningar visar trender och hur vi uppfattar saker. Genom kommentarerna kan vi sedan få syn på vad det är som gör att vi uppfattar det på

det sättet. Först i kombination med kommentarerna blir självskattningarna användbara, och kan då användas i kollegiala diskussioner för att vidareutveckla undervisningen.

Bland kommentarerna från Norr kan läsas att pedagogerna är medvetna om vad i vardagen som är matematik och de tar tillvara alla tillfällen till lärande, både i planerade aktiviteter och i rutinsituationer. Detta sker mycket genom lek och ipads och datorer används och man väljer material med inriktning på matematik. En förskola håller på att skapa fler lärmiljöer för att utveckla matteleken utomhus.

Flera förskolor i Öster berättar att den planerade verksamheten ger barnen tillfälle att arbeta med matematik, bl.a. genom att mäta, väga, räkna och genom olika experiment. Pedagogernas förhållningssätt till matematiska begrepp i samtal och miljö ger barnen bra förutsättningar att öka sina kunskaper och förståelse för matematik. Genom leken praktiserar de det matematiska tänkandet. Naturen utforskas till stor del på ett par förskolor för att öka barnens matematiska medvetenhet.

En av förskolecheferna i Öster som skattar sig på näst högsta nivån upplever att en större medvetenhet hos pedagogerna under det gångna året lett till en förmåga att förklara matematiska begrepp på ett djupare, men förenklat plan. Pedagogerna inspireras av varandra till att använda mer avancerade ord när de möter barnen i leken. Viss undervisning skapas utifrån en planerad aktivitet medan annan är mer spontan. Även andra förskolechefer i samma stadsdel, som också skattar sig på näst högsta nivån, uttrycker att pedagogernas medvetenhet ökat och att det medfört att barnen erbjuds en stimulerande miljö och att de möts av pedagoger som utmanar dem att lösa matematiska problem och att använda matematiska begrepp. Ett aktivt arbete med matematikplattformen har bidragit till en ökad medvetenhet som utvecklat verksamheten, enligt några förskolechefer.

En av förskolecheferna som bedömer att det fungerar i liten utsträckning har identifierat att området kan utvecklas genom en diskussion kring: ”Vad är matematik?”. En annan förskolechef som skattar sig på samma nivå anser att dokumentationen kring matematik behöver utvecklas för att synliggöra den utveckling som sker och vilka områden som behöver arbetas mer med.

Problemlösning

Barn ges möjlighet att lösa matematiska problem tillsammans och på egen hand.	Fungerar inte alls	Fungerar i liten utsträckning	Fungerar i stor utsträckning	Fungerar i mycket stor utsträckning
Stadsdelen Norr		7	14	4
Stadsdelen Väster		2	24	8
Stadsdelen Öster		6	18	5
Borås Stad	0 förskolor	15 förskolor	56 förskolor	17 förskolor

De flesta förskolor gör bedömningen att barn i stor utsträckning ges möjlighet att lösa matematiska problem tillsammans och på egen hand. 17 procent anser dock att det endast fungerar i liten utsträckning. Västers förskolor skattar sig något högre än övriga stadsdelar med 88 procent på de två högsta nivåerna, jämfört med 72 procent i Norr och 79 procent i Öster. Här har skett både en förbättring och en försämring sedan 2014. År 2014 var det 9 förskolor (samtliga i Norr och Väster) som ansåg att barn endast i liten utsträckning fick möjlighet att lösa problem tillsammans och på egen hand. I år har sex förskolor (från Öster) tillkommit på den nivån, vilka tidigare skattade sig på högre nivåer. Däremot är det fler förskolor som skattar sig på högsta nivån i år jämfört med 2014 (17 i år och 9 år 2014).

Analys

Barn ges möjlighet att lösa matematiska problem tillsammans och på egen hand

Även inom detta område är skillnaden stor i antalet kommentarer, vilket påverkar möjligheten att skapa en bredare bild och dra slutsatser kring självskattningarna. Kommentarererna ger i dagsläget ingen tillräcklig bild av vad arbetet inom de olika områdena innebär i praktiken. Bristen på konkretiserande kommentarer visar att man i de olika ledningsgrupperna behöver fortsätta arbetet och fördjupa diskussionerna kring vad de olika frågeområdena innebär i den praktiska verksamheten. I utvecklingsprocesser är det också viktigt att sprida goda exempel, vilket innebär att det hade varit en stor vinst i att synliggöra framgångsrika metoder och insatser från de förskolor som skattar sig på de högsta nivåerna.

En förskolechef i Norr berättar att pedagogerna tar vara på varje tillfälle till lärande i lek och rutinsituationer och att olika aktiviteter planeras och genomförs vid samling och andra tillfällen. En annan skriver att pedagogerna har ett förhållningssätt som skapar nyfikenhet. I kommentarer från Väster framgår endast att barnen ges tid att reflektera och att det finns skillnader mellan arbetslagen. Hur detta ger barnen möjlighet att lösa matematiska problem framgår dock inte av kommentarerna.

Förskolechefer i Öster uttrycker att personalen är lyhörd för barnens intressen och diskuterar och planerar verksamheten utifrån det. Stora och små lär tillsammans genom spel, lekar och vardagliga händelser. En förskolechef skriver att barnen ges möjlighet att lösa matematiska problem och komma på egna lösningar genom att pedagogerna lyssnar in och ger dem tid. På flera förskolor tar pedagogerna vara på situationer som uppstår och utmanar i dessa situationer barnens matematiska tänkande. I situationerna ges barnen möjlighet att lösa problem tillsammans och på egen hand.

Den avdelning som har matematiken som utvecklingsområde utifrån Ecers-processen, har tydligt kunnat se att man i större grad arbetar med problemlösning och att barnen själva ställer frågor kopplade till matematiska problem. Andra förskolor uttrycker att de uppmuntrar barnen till problemlösning genom att ställa utmanande frågor som utvecklar den matematiska förmågan, samt stöder och bekräftar barnen i deras väg i problemlösningssituationer. Det framkommer att barnen löser matematiska problem tillsammans i leken. En förskolechef menar att det dock finns avdelningar som kan bli ännu bättre på att iscensätta problematik att lösa, då barnen ofta antar pedagogernas utmaningar med stort engagemang och intresse. Även inom detta område tar pedagogerna vara på vardagsituationerna och ger exempelvis barnen möjlighet att vid dukning räkna ut och resonera med pedagogerna om hur många de är och vad som behövs.

En av förskolorna som anser att det fungerar i liten utsträckning menar att matematiska problem i det vardagliga arbetet behöver synliggöras mer i verksamheten, så att barnen på ett naturligt sätt kan lösa problem och föra resonemang kring ämnet.

Föra och följa resonemang

Barn ges tid och möjlighet att föra och följa resonemang i matematik.	Fungerar inte alls	Fungerar i liten utsträckning	Fungerar i stor utsträckning	Fungerar i mycket stor utsträckning
Stadsdelen Norr		4	18	3
Stadsdelen Väster		5	22	7
Stadsdelen Öster	1	7	19	2
Borås Stad	1 förskola	16 förskolor	59 förskolor	12 förskolor

De flesta av kommunens förskolor anser att barn i stor, eller mycket stor, utsträckning ges tid och möjlighet att föra och följa resonemang i matematik. Här har skett en förbättring sedan år 2014. Dels är det färre som skattar sig på de lägsta nivåerna (16 i år mot 22 år 2014) och dels är det fler på högsta nivån (12 i år mot 5 år 2014).

Analys

Barn ges tid och möjlighet att föra och följa resonemang i matematik

Även här saknas kommentarer från de allra flesta förskolorna, framförallt i Norr och Väster, vilket gör det svårt att skapa en bredare bild och dra slutsatser kring självskattningarna. Bristen på kommentarer som komplement till självskattningen leder till en otillräcklig bild av vad arbetet inom de olika områdena innebär i praktiken. Om förskolorna som skattar sig på högsta nivån gett konkretiserande kommentarer hade vi kunnat ta tillvara, synliggöra och sprida goda exempel.

De två kommentarerna från Norr handlar om att barn ges tid och möjlighet att föra och följa resonemang i matematik, utifrån barnens egna förmåga och att man på en av förskolorna i Norr har använt matematik i mycket stor utsträckning i arbetet med Grön flagg, i vilket barnen har delats in i smågrupper och har haft möjlighet att upptäcka, resonera och testa matematik.

Den enda kommentaren från Väster är från en förskola, som skattar sig på nivån om att det fungerar i liten utsträckning, vilken anser att barnen i vissa stunder ges tid och möjlighet att föra och följa resonemang i matematik, men att det inte genomsyrar verksamheten.

Bland kommentarerna från Öster nämns att engagerade och kompetenta pedagoger ger barnen möjlighet att utforska matematikens värld genom struktur, rutiner och stimulerande miljö. Vad det innebär mer konkret framgår inte av kommentaren. På några förskolor möts pedagoger och barn i dialog där de får berätta om hur de tänker. Tillsammans kan de föra och följa ett resonemang och synliggöra olika sätt att lösa problem på. Stor vikt läggs vid att ge barnen tid att resonera och upptäcka att det finns olika sätt att komma fram till lösningar.

En förskola, som anser att barnen i stor utsträckning ges tid och möjlighet att föra resonemang och att det görs med god kvalitet i situationer som uppstår naturligt i vardag och lek, poängterar att förskolan trots det kan bli bättre på att iscensätta situationer där matematiska resonemang kan föras.

På flera håll ges barnen dagligen tid och möjlighet att resonera kring matematiska företeelser och begrepp och pedagogerna är medvetna om sin roll i barnens utforskande och meningsskapande. En förskola som anser att barnen endast i liten utsträckning ges tid och möjlighet att föra och följa resonemang i matematik menar att området kan förbättras och att det är viktigt att se de barn som inte ”tar så stor plats”, samt att få in det mer i det dagliga arbetet. En annan påpekar att pedagogernas medvetenhet kring att ge barnen tid att föra matematiska resonemang och följa upp dessa behöver öka.

Övergångsmöte

Övergångsmöte i matematik genomförs så som det beskrivs i plattform för matematik.	Fungerar inte alls	Fungerar i liten utsträckning	Fungerar i stor utsträckning	Fungerar i mycket stor utsträckning
Stadsdelen Norr		7	14	4
Stadsdelen Väster	19	6	3	6
Stadsdelen Öster	5	13	6	5
Borås Stad	24 förskolor	26 förskolor	23 förskolor	15 förskolor

27 procent av kommunens förskolor gör bedömningen att det inte fungerar alls med övergångsmöte i matematik utifrån beskrivningen i matematikplattformen. En nästan lika stor del, 29 procent anser att det endast fungerar i liten utsträckning. Totalt sett är det alltså 56 procent som skattar sig på de två lägsta nivåerna.

Jämfört med 2014 är det fler i år som upplever att det inte fungerar alls. Då befann sig 15 förskolor (samtliga från Väster) på den lägsta nivån, en siffra som ökat till 24 i dagsläget. Däremot är det fler förskolor som skattar sig på högsta nivån nu (15 i år jämfört med 9 år 2014).

Analys

Övergångsmöte i matematik genomförs så som det beskrivs i plattform för matematik

En av de förskolor i Norr som skattar sig på näst högsta nivån skriver att det vid övergångsmötet varit lite övergripande information om hur förskolan arbetar i ämnet, där de t.ex. har berättat om teman man arbetat med och vad barnen gjort i dem. En annan förskola i Norr som skattar sig på samma nivå har använt materialet men ännu inte fått systematik i det.

Bland förskolorna i Väster nämner en förskola, som skattar sig på högsta nivån, att de haft bra samarbete och välfungerande överlämning mellan förskola och förskoleklass med utgångspunkt i övergångsplanen. En annan förskola berättar att de haft både övergångsmöte och ”byte av arbetsplats” med förskoleklassen, vilket lett till att mycket information om förskolans arbete spridits vidare.

En förskola i Väster som skattar sig på lägsta nivån förklarar att de har bra övergångar gällande matematik, men att de istället följer Mattelyftet, vilket inte stämmer överens med plattformen. Flera förskolor skriver att skolan inte är intresserad eller att skolan ställt in mötena, vilket är oroande då huvudmannen haft flera träffar under året för förskolechefer och rektorer i syfte att utveckla arbetet med övergångar.

En förskola i Öster påpekar att övergångarna mellan avdelningarna fungerar bra, men att det fungerar sämre mellan förskolan och förskoleklassen och förklarar att övergången idag mest fokuserar på det sociala, men att det numera finns med som rutin och kommer att vidareutvecklas mer. En förskolechef berättar att övergångsmöten genomförs utifrån både plattformen och läroplanen och att pedagoger från förskolan och förskoleklass, samt rektor och förskolechef, har samtalat om vad förskolan arbetat med, samtidigt som skolan har gett återkoppling kring vad de saknar eller vad de upplevt att förskolan arbetat bra med. Överlämningssmötet tar inte upp det enskilda barnets matematikutveckling, poängterar förskolechefen, utan enbart på gruppnivå.

Flera förskolor i Öster upplever att överlämningen mellan förskola och förskoleklass fungerar bra. Ett par av dem upplever dock att det är mer fokus på språk än på matematik i överlämningarna. Ett par förskolor i Öster upplever att skolans pedagoger inte är särskilt intresserade av lärandet i förskolan.

Vi kan alltså konstatera att det fortfarande finns mer att utveckla både vad gäller rutiner, innehåll och ansvar när det gäller övergångar mellan förskola och förskoleklass utifrån matematikfokus. När det inte fungerar är det också viktigt att återkoppla det till berörd rektor.

Matematiklyftet

Antal förskolor som deltagit i matematiklyftet		
	Deltagit	Inte deltagit
Stadsdelen Norr		25
Stadsdelen Väster ⁶	30	1
Stadsdelen Öster ⁷	2	26
Borås Stad	32 förskolor	52 förskolor

Analys

Matematiklyftet

Matematiklyftet har genomförts i Borås Stads skolor under flera år och en modul för förskolan har funnits tillgänglig sedan två år. Att delta i matematiklyftet är frivilligt och stadsdelarna har fattat enskilda beslut om deltagandet. Statsbidrag för skolan har möjliggjort nedsättning för ett antal handledare att leda matematikgrupper, men förskolan har inte kunnat få statligt stöd och därför inte heller handledare kunnat frigöras i samma utsträckning. Ett visst utrymme i statsbidraget till skolan har dock gjort det möjligt att i viss utsträckning ge ersättning för nedsättning för matematikhandledare även i förskolan. Denna möjlighet utnyttjades av Väster som under ett år kunde ge tid för handledning till ett antal förskollärare. Därefter har stadsdelen själva finansierat satsningen. Det faktum att det inte funnits några statsbidrag riktade till förskolan kan vara en förklaring till att Norr och Öster valt att inte delta i matematiklyftet. En annan förklaring handlar om tidsaspekten. Huvudmannens erfarenhet säger att när det kommer en möjlighet till kompetensutveckling genom att Skolverket tar fram en modul, så är det ofta med kort framförhållning. Stadsdelarna har en planering för sitt långsiktiga utvecklingsarbete och även från politiskt håll kan komma uppdrag som behöver prioriteras i tid. Det är inte alltid lätt att skapa tid för ytterligare satsningar. Med detta sagt är det viktigt att betona förskolans roll i barnets/elevens lärande. Utifrån låga resultat i matematik i skolan har också förskolan ett ansvar för att ge barnen en god grund i matematik. Uppdraget är tydligt i läroplanen och målet med matematiklyftet är enligt Skolverket tvåfaldigt. Det handlar dels om att utveckla undervisningskulturen och dels om att utveckla kulturen för kompetensutveckling. I praktiken innebär detta att utveckla och befästa förskollärarnas kunskap i matematikdidaktik, men också om att utmana och fördjupa lärandet.

I en långsiktig planering för matematikutveckling i förskola och skola är det därför rimligt att slå fast att matematiklyftet är något alla förskollärare genomgår.

Vilka resultat kan vi hittills se som en effekt av matematiklyftet? Det är framför allt i Väster som vi utifrån kommentarer kan skönja en bild av hur matematiklyftet påverkat verksamheten. Som en chef påpekar tar utveckling tid och därför syns bara vissa effekter. Det är ändå intressant att få syn på hur långt man kommit eftersom det säger något om olika faser i utvecklingsarbetet.

En aspekt som tas upp är implementeringen. Någon chef tar upp att det tagits fram en plan för implementering för det fortsatta arbetet och andra skriver att det varit svårt att få till en implementering pga. att personal slutat eller blivit sjukskrivna. Andra tar upp att det är svårt att hitta tid för matematikpiloterna att implementera på andra avdelningar och att nya kunskaper främst syns på avdelningar som har haft egna deltagare, dvs. piloter, i matematiklyftet. Att hitta tid handlar dels om att skapa utrymme schemamässigt, men också om att ha lagom många processer igång. Det sistnämnda tas upp av flera förskolechefer. I Öster har en förskola utarbetat

⁶ Almgården, Norrbygårdens förskola och Positivgården saknas i underlaget

⁷ Hässlegården saknas i underlaget

en handlingsplan som fokuserar på ett utvecklingsområde per månad för att säkerställa att alla barn får möta matematikplattformens olika områden.

En annan aspekt handlar om avtryck i kommunikationen. Här framkommer att det i Västers kommentarer att det märks i att matematiska begrepp används. I Öster ges exempel på att pedagoger använder flera begrepp för en och samma företeelse som t.ex. fyrkant, kvadrat osv.

En tredje aspekt tar upp det didaktiska perspektivet och berör bl.a. pedagogernas medvetenhet om att utveckla intresse och nyfikenhet och hur pedagogen ska undervisa barnen. Även insikten kring pedagogernas uppdrag och lust att undervisa har utvecklats genom matematiklyftet.

Sammanfattningsvis kan vi dra slutsatsen att avtrycken är relativt få så här i början av processen. Det tar tid att få till en bra implementering, men också en bra organisation krävs för att lyckas.

Som en hjälp i den fortsatta analysen kan följande frågeställningar på olika nivåer vara en hjälp i utvecklingsarbetet

Arbetslaget

Tar arbetet med matematikundervisningen ett avstamp i matematikplattformen?

Hur arbetar vi med hemmen kring barnens matematikutveckling? Hur gör vi med kartläggningen?

Förskolechefen

Hur ska vi arbeta för att matematikplattformen blir implementerad?

Hur samverkar vi kring matematikutveckling i samband med övergång till förskoleklass?

Vilka kvalitetskriterier använder vi i vår bedömning av kvaliteten på förskolan?

Hur utvecklar vi IKT i undervisningen?

Huvudmannen

Hur skapas likvärdighet när det gäller matematik i förskolan?

Hur säkerställer vi att pedagogerna utvecklar sin kompetens i matematik?

Hur skapas en balans mellan gemensamma satsningar och satsningar utifrån behov på enskilda förskolor?

Behov att lyfta till huvudmannen

Förskola

Till förvaltningsnivån

Stadsdelen Norr

Det framförs önskemål om riktad fortbildning för alla pedagoger i verksamheten från flera förskolor. Ett specifikt önskemål gäller påfyllnad i fortbildning när det gäller matematik.

Synpunkter om förutsättningar tas upp av flera förskolor och dessa handlar om färre antal barn per vuxen, svårigheter att få tag i utbildad personal, att det saknas förutsättningar när det gäller tid och att lokalerna är bristfälliga och påverkar undervisningens kvalitet.

Stadsdelen Väster

Flera förskolor tar upp att det är många processer igång samtidigt och detta gör att en enskild process inte får ta det utrymme som behövs. Det lyfts också att centrala satsningar som är lika för alla kan vara svåra att genomföra då förskolor har kommit olika långt i processerna. Flera förskolor menar även att det behövs tid för att genomföra utbildning och att sprida kunskaperna vidare för att få bra effekter av t.ex. matematiksatsningen. Ett sätt att beskriva detta är att det är

viktigt att hitta en balans mellan kompetensutveckling och de förutsättningar verksamheten har att tillgodogöra sig ny kompetens. Även likvärdighetsaspekten tas upp och det framförs att det som kallas spjutspetskompetens bör få verka på förskolor som inte utvecklats lika långt. I detta sammanhang nämns också att gemensamma kompetensutvecklingsinsatser och nätverksträffar för matematikhandledare och matematikansvariga kan arrangeras centralt från Utvecklingsenheten.

Stadsdelen Öster

Flera förskolor efterfrågar regelbunden fortbildning utifrån introduktion av matematikplattformen för ny personal. I detta sammanhang skriver någon också att det är viktigt att arbete får ta tid så att personalen hinner fördjupa sig i ämnet. Det efterfrågas också en satsning på matematiklyftet framöver. Någon tar upp att de prioriterade målen behöver begränsas och att kompetensutvecklingen ska ha en röd tråd. En annan chef tar upp att en förutsättning för att varje barn ska få bästa möjliga lärande handlar om att arbeta för att minska barngruppernas storlek. Flera förskolor tar upp att förutsättningar för lärande behöver förbättras och pekar på kvaliteten på lokalerna. Flera förskolechefer menar att det kollegiala lärandet och stöttning mellan förskolechefer behöver öka.

Till den politiska nivån

Stadsdelen Norr

Många förskolechefer lyfter upp att antalet barn per vuxen behöver minska för att få till stånd mer undervisning. Från flera förskolor nämns också behov av bättre förutsättningar i tid. Några chefer tar upp svårigheterna att få tag i utbildad personal. Någon chef önskar en översyn av möjligheten att få börja förskolan vid 6 månaders ålder. Detta påverkar upplägg och måluppfyllelsen negativt. Det upplevs svårt att bedriva en pedagogisk verksamhet när små barn kräver en egen personal och barngruppen för övrigt är stor. Önskemål har uttryckts att politiker tillsammans med tjänstemän i den nya organisationen ser över för- och nackdelar med de regler och villkor som gäller idag och hur dessa påverkar förutsättningarna för undervisning och lärande i förskolan.

Stadsdelen Väster

Det uttrycks att det finns behov av att säkerställa resursfördelningen så att alla barn får samma rätt till utveckling, omsorg och undervisning. Flera tar upp att det är viktigt att rikta vissa insatser till förskolor som behöver utvecklas mera. Rekrytering av förskollärare upplevs svår och Borås Stad behöver ha en genomtänkt strategi för att göra förskolläraryrket mer attraktivt än det upplevs idag. Forskning visar att det är viktigt att ha förskollärare för att säkerställa kvalitet och utveckling. Det lyfts också på något håll att det är bra med samarbete med universitet och högskolor och att medarbetare som vill studera till förskollärare kan få bra villkor för att göra detta. Löneläget för förskollärare tas upp som viktigt att se över, vilket är en förutsättning för att skapa kontinuitet i verksamheten.

Flera förskolor nämner att det är viktigt att det finns förutsättningar att genomföra beslutade satsningar och att förankra nya uppdrag med verksamheten. En sådan aspekt kan handla om resurser att sätta in vikarier när ordinarie personal ska utbildas.

Flera förskolor skriver att det är viktigt att förutsättningar finns och är likvärdiga när mål prioriteras av politiken.

Stadsdelen Öster

Flera förskolechefer skriver om att mindre barngrupper skulle ge bättre förutsättningar att följa enskilda barn, resonera med barn i mindre grupper och ge ökade möjligheter att lösgöra personal

för kollegiala lärandegrupper och för planering. Detta skulle ge en högre kvalitet i undervisningen och ge varje barn en ökad möjlighet att utvecklas i en lärande, harmonisk miljö. Statsbidraget har varit en bra start på ett sådant arbete, men det behövs mera.

Flera förskolechefer tar upp att det är svårt att rekrytera förskollärare och menar att löneläget är en orsak till det. Det är också svårt att få tag på vikarier. Detta sammantaget gör att undervisningens kvalitet påverkas negativt. Det efterfrågas att begränsa de prioriterade målen och satsa på kompetensutveckling som har en röd tråd. I resursfördelningen behöver hänsyn tas till de förskolor som har många barn med annat modersmål. Några förskolechefer föreslår en gemensam dygnet-runt-förskola i Borås Stad istället för dagens tre. En annan aspekt som tas upp handlar om placeringar av barn på förskolan. Sättet att beräkna utifrån antal eller volymtimmar behöver tydliggöras. Någon förskolechef skriver att det är svårt att ha samma regler i alla upptagningsområden eftersom det är tyngre att arbeta i vissa områden och det borde avspeglas t.ex. i hur placeringar görs. På de förskolor som har många 15-timmarsbarn blir konsekvensen att många barn behöver placeras på en avdelning eftersom man annars inte kommer upp i tillräckligt antal volymtimmar. När alltför många barn placeras på samma avdelning påverkas kvaliteten och detta blir extra tydligt på förskolor som tar emot nyanlända eller barn med annat modersmål. På dessa förskolor behöver även föräldrar stöd, vilket förskolan förväntas ge. Det har i Borås anlänt många barn till asylsökande som har rätt till 15 timmars förskola, men utöver boende behöver det också finnas en strategi för utbyggnad av förskolor.

Slutsatser

Resultaten i denna rapport visar att förskolläraernas ansvar för undervisningen är tydligare än tidigare. Det framgår också att förskollärarna har fått mer planeringstid och att de planerar, analyserar, dokumenterar och utvärderar verksamheten i högre grad, vilket torde resultera i en högre kvalitet på undervisningen. För ytterligare uppföljning av resultatet av förskolans arbete skulle förskolan kunna utveckla arbetet med att följa upp de nationella provresultaten i årskurs 3.

Kommunen har under flera år arbetat med implementering av Matematikplattformen. Plattformen fick ett stort genomslag i början när den publicerades för första gången och av denna rapportens resultat framgår att den används och att det finns en efterfrågan på den. Kommentarer visar många exempel på att flera av förskolorna utgår från plattformen. Det kan i sammanhanget vara värt att nämna att Görel Sterner (förskollärare, lågstadielärare och specialpedagog som arbetar som projektledare med specialpedagogiska frågor och matematikdidaktik i förskola och grundskolans tidigare åldrar på Nationellt Centrum för Matematikutbildning) vid ett besök i kommunen nyligen uttryckte: ”vilken bra plattform” och ansåg att den utgör en mycket god hjälp att tolka läroplansmålen. Trots detta uppger fortfarande 35 procent av förskolorna att de inte fungerar i tillräcklig utsträckning att planera och genomföra matematikundervisning utifrån Matematikplattformen. Även om andelen som upplever att det inte fungerar har minskat sedan år 2014, kan detta vara något att arbeta vidare med. Resultatet visar också att 56 procent av förskolorna anser att övergångsmötet inte genomförs på det sätt som beskrivs i Matematikplattformen. Hur kan det arbetet vidareutvecklas? Hur introduceras nyanställda pedagoger och chefer i plattformens arbete?

I tabellerna ovan blir det tydligt att en del självskattningar är högre och en del är lägre än för två år sedan. Att bedömningarna har förändrats behöver inte per automatik betyda att resultatet och/eller kvaliteten har blivit bättre eller sämre, utan det kan också handla om att ett större fokus på olika delar har gett en ökad medvetenhet, vilket kan påverka den egna bedömningen. Av den anledningen fyller kommentarerna en viktig funktion, dels för att synliggöra och sätta ord på varför bedömningen hamnar där den hamnar och dels för att reflektera över varför man gör som gör i verksamheten.

Som nämnts tidigare saknas kommentarer från majoriteten av förskolorna, framförallt i Norr och Väster. Syftet med konkretiserande uttalanden är att sätta ord på det man gjort och vilka resultat det lett till, som ett komplement till självskattningen, för att förskolechefen ska få fram en bredare och tydligare bild som visar verksamhetens styrkor och svagheter, för att sedan kunna hitta aktuella utvecklingsområden. De skriftliga beskrivningarna och reflektionerna syftar till att hjälpa förskolecheferna att se hur långt man har kommit inom de olika områdena och i skrift utvärdera insatserna och konkretisera resultaten. Eftersom självskattningar visar trender och uppskattningar behöver kommentarerna finnas med för att komplettera bedömningarna och tydliggöra varför vi uppfattar det på det sättet vi gör. Självskattningarna blir användbara först i kombination med reflektionerna och kan då användas som en utgångspunkt i kollegiala diskussioner för vidareutveckling av undervisningen. De förklarande utsagorna behövs också för att självskattningarna ska vara ett hållbart mätinstrument över en längre tid och vid eventuella personalbyten. Bristen på kommentarer påverkar alltså möjligheten att dra slutsatser kring självskattningarna. De bristfälliga förklaringarna ger i dagsläget inte en tillräcklig bild av vad arbetet inom de olika områdena innebär i praktiken. Den stora skillnaden mellan stadsdelarna visar att det är viktigt att i ledningsgrupperna fortsätta arbetet med att fördjupa diskussionerna kring vad de olika frågeområdena betyder i den praktiska verksamheten. Genom ett synliggörande av framgångsrika insatser skulle vi också ha möjlighet att i större utsträckning ta tillvara, synliggöra och sprida goda exempel i kommunen.